

**Спеціалізованій вченій раді Д 41.086.03
в Національному університеті
«Одеська юридична академія»**

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата юридичних наук, доцента
Туманянц Ануш Робертівни на дисертацію Кіпера Олега
Олександровича «Процесуальна самостійність слідчого як гарантія
всебічного, повного й неупередженого розслідування у кримінальному
провадженні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 «Кримінальний процес та
криміналістика, судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність»**

Актуальність теми дослідження. Кримінальний процесуальний кодекс України концептуально змінив підходи до розуміння порядку кримінального провадження, що, безумовно, потребує їх детального наукового аналізу, в тому числі й на дисертаційному рівні. Проведення конституційної реформи в частині правосуддя та реформування кримінальної юстиції зумовило перебудову як самої системи органів досудового розслідування, так і їх повноважень у кримінальному процесі, що сприятиме підвищенню ефективності в досягненні завдань кримінального провадження, які передбачені ст. 2 КПК України.

Глобальну мету сучасного кримінального процесу можна сформулювати як забезпечення реалізації охоронюваних кримінальним законом фундаментальних цінностей нашого суспільства і держави. Досягти поставленої мети неможливо без досягнення, так званих, тактичних цілей, що утворюють своєрідне «дерево цілей» кримінального провадження, яке охоплює (або повинно охоплювати) належний процесуальний механізм, що створює умови і забезпечує досягнення зазначеної мети. До ланок такого механізму відноситься процесуальна самостійність слідчого у кримінальному провадженні. Актуальність теми цього дослідження підвищує той факт, що процесуальна самостійність слідчого багато років служила наріжним каменем його повноважень, свідчила про ту важливу роль, яку держава і суспільство

відводили і відводять слідчому в протидії злочинності. У теперішній же час склалася досить парадоксальна ситуація, коли поряд з проголошенням процесуальної самостійності слідчого це поняття по суті підміняється тезою про незалежність слідчих.

Безумовно, тематика процесуальної самостійності слідчого у кримінальному провадженні у доктрині кримінального процесу не є новою. Проблеми процесуального статусу слідчого у кримінальному процесі привертали увагу багатьох вчених процесуалістів радянського та й сучасного періодів (Ю.П. Аленіна, В.Б. Андрусяка О.В. Бауліна, В.Л. Буднікова, О. О. Власова, М.С. Городецької, І.Д. Гончарова, Ю.О. Гришина, А.П. Гуляєва, І. В. Гловюк, В.О. Гринюка, В.С. Зеленецького, А.В. Іщенко, П.В. Коляди, О.М. Ларіна, О.І. Марочкіна, О.І. Литвинчука, Л.М. Лобойка, С.С. Охріменко, М.А. Погорецького, С.М. Стахівського, З.Д. Смітєнко, О.Ю. Татарова, В.І. Фаринника, І.В. Чурікової, Г.В. Юркової та ін.), що сприяло підготовці обґрунтованих пропозицій для удосконалення правової регламентації процесуальної самостійності слідчого у кримінальному провадженні. Питання процесуальної самостійності слідчого були предметом окремого дослідження О.В. Бауліна та Н.С. Карпова «Процесуальна самостійність і незалежність слідчого та їх правові гарантії» (2001 р.) та С.С. Охріменко «Гарантії правового захисту процесуальної самостійності та незалежності слідчого» (2007 р.), які надали можливість проводити власне дослідження на основі певного наукового фундаменту і ні в якій мірі не знижує актуальність обраної тематики дисертаційного дослідження. Крім того, свої дослідження вчені здійснювали на підставі Кримінально-процесуального кодексу України 1960 р., а тому в них не були (й не могли бути) враховані новації КПК України, що набув чинності 20 листопада 2012р.

Все це обумовлює актуальність, наукове і практичне значення дисертації, в якій автором розроблені положення, висновки, пропозиції та рекомендації, спрямовані на вирішення наукового завдання, що полягало у розробці

правових, теоретичних та прикладних проблем реалізації інституту процесуальної самостійності слідчого у кримінальному провадженні.

Дисертант, не претендуючи на висвітлення всього комплексу питань з обраної теми, поставив за мету вивчити ті з них, які здалися йому найбільш суттєвими. Так, уявляється необхідним визначити процесуальне становище слідчого та функціональну спрямованість його діяльності; з'ясувати сутність та значення процесуальної самостійності слідчого; розкрити зміст та межі процесуальної самостійності слідчого; виявити роль процесуальної самостійності слідчого у всебічному, повному й неупередженому розслідуванні кримінального провадження; визначити сутність внутрішнього переконання слідчого як підґрунтя його процесуальної самостійності; охарактеризувати систему процесуальних повноважень слідчого у кримінальному провадженні; розкрити форми та процесуальний порядок взаємодії слідчого із прокурором, слідчим суддею, керівником органу досудового розслідування та оперативними підрозділами у кримінальному провадженні; виявити існуючі колізії та прогалини правового регулювання і практики реалізації процесуальної самостійності слідчого у кримінальному провадженні та розробити конкретні пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинного КПК України та правозастосовної практики. Саме такі задачі ставив перед собою дисертант, що безумовно свідчить про актуальність обраної теми дисертації.

Про актуальність роботи свідчить також те, що дисертація є першим у сучасній вітчизняній науці спеціальним комплексним дослідженням інституту процесуальної самостійності слідчого на основі положень КПК України 2012 р. та матеріалів правозастосовної практики.

Отже, вітчизняній юридичній науці бракує комплексного дослідження, в якому б на монографічному рівні, на основі вивчення нового кримінального процесуального законодавства, слідчо-прокурорської практики, розглядалися проблеми процесуальної самостійності слідчого та розроблялися рекомендації, що спрямовані на удосконалення чинного КПК.

Відзначаючи актуальність теми дисертації О. О. Кіпера «Процесуальна самостійність слідчого як гарантія всебічного, повного й неупередженого розслідування у кримінальному провадженні», слід указати, що вона виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Удосконалення сучасного кримінально-процесуального законодавства та забезпечення його ефективності в умовах правової реформи» на 2011-2015 рр. і є складовою частиною плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» на 2011-2015 рр. (ДРН 0110U000671), а також плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Динаміка кримінального процесуального законодавства України: досвід та перспективи» на 2016-2020 рр. як складової плану науково - дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» на 2016-2020 рр. (ДРН 0116U001842).

Здобувач, з точки зору окресленої теми, правильно сформулював об'єкт та предмет дослідження (с. 3), продемонстрував знання сучасних наукових методів пізнання, що позитивно відбилася на результатах дисертаційного дослідження (с. 3), підтверджує його наукову обґрунтованість і новизну розроблених теоретичних висновків і науково-практичних рекомендацій, що виносяться на захист.

При написанні роботи автор спирався на аналіз достатньої кількості літературних джерел (277 найменувань), ґрунтовно і критично вивчив не тільки вітчизняні наукові роботи та законодавство, а й монографії, дисертації, автореферати зарубіжних вчених, кримінальне процесуальне законодавство інших держав, що дало йому змогу вирішити важливу наукову проблему, знайти відповіді на актуальні й вагомні питання, розробити рекомендації з подальшого вдосконалення кримінального процесуального законодавства.

Достовірність і обґрунтованість висунутих гіпотез та висновків, які робить дисертант, підтверджуються емпіричними даними, отриманими на підставі здійсненого автором узагальнення судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, статистичні дані Генеральної прокуратури України за 2013-2016 рр., а також рішення місцевих судів України, в тому числі, розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Основні положення дисертації відображені у дванадцяті публікаціях, із них чотири наукові статті опубліковані у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, одна – у науковому зарубіжному періодичному виданні, шість тез доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

Продуманим є й концепт роботи, що також не могло не позначитися на науковій новизні одержаного О.О. Кіпером наукового продукту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першою в Україні після прийняття КПК України 2012р. кваліфікованою науковою працею, в якій системно й комплексно досліджено концепцію процесуальної самостійності слідчого у кримінальному провадженні, отримано нові результати у вигляді наукових висновків, спрямованих на вирішення теоретичних і практичних питань, які складають зміст порушеної проблеми.

Найбільш вагомими науковими положеннями дисертанта, що характеризуються новизною або її елементами, вважаються такі:

- визначено елементи процесуальної самостійності слідчого, які мають забезпечувати всебічність, повноту та неупередженість розслідування, а саме такі повноваження: починати досудове розслідування; самостійно визначати напрямки розслідування; приймати процесуальні рішення у кримінальному провадженні; самостійно визначати порядок і послідовність проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; проводити оцінку доказів за своїм внутрішнім переконанням;

- обґрунтовано необхідність надання слідчому можливості оскарження вказівок прокурора з найважливіших питань розслідування та їх невиконання

до розгляду їх прокурором вищого рівня, а саме щодо повідомлення про підозру, кваліфікації кримінального правопорушення та обсягу підозри, складання обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру, закриття провадження, та її нормативного закріплення;

- запропоновано з метою гарантування процесуальної самостійності слідчого надати йому право самостійно відсторонитися від проведення досудового розслідування шляхом подання рапорту про це керівнику органу досудового розслідування у разі визнання прокурором вищого рівня законними вказівок або доручень прокурора з найважливіших питань розслідування;

- обґрунтовано доцільність надання слідчому права самостійно приймати рішення про проведення такої слідчої (розшукової) дії, як освідування особи (ст. 241 КПК України) та негласних слідчих (розшукових) дій: установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) та спостереження за особою (ст. 269 КПК України);

- запропоновано врегулювати у КПК України порядок офіційного звернення та отримання рішення прокурора про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування, закриття кримінального провадження з відповідних підстав, проведення слідчих (розшукових) дій, які проводяться за рішенням прокурора, шляхом звернення слідчого з клопотанням про прийняття відповідного рішення або проведення відповідної слідчої дії до прокурора, який невідкладно або протягом доби повинен його вирішити та винести відповідну постанову;

- обґрунтовано доцільність закріплення у КПК України обов'язку керівників оперативних підрозділів вживати заходів для максимального сприяння та надання допомоги слідчому, прокурору при проведенні невідкладних слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій протягом трьох діб з моменту встановлення факту вчинення кримінального правопорушення або отримання заяви чи

повідомлення про це, для чого слідчий, прокурор звертаються з відповідним дорученням;

– удосконалено поняття процесуальної самостійності слідчого, під якою слід розуміти загальне положення досудового розслідування, що є засобом реалізації принципу всебічного, повного та неупередженого встановлення обставин кримінального провадження та має конкретно визначений зміст; деталізацію змісту процесуальної самостійності слідчого та формулювання деяких його елементів, зокрема таких: 1) повноваження слідчого приймати процесуальні рішення та пред'являти законні вимоги, що є обов'язковими для виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, службовими особами, іншими фізичними особами; 2) повноваження слідчого проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії на території, що знаходиться під юрисдикцією іншого органу досудового розслідування, або своєю постановою доручити їх проведення такому органу досудового розслідування, який зобов'язаний її виконати; 3) повноваження слідчого відстоювати (захищати) свою процесуальну самостійність передбаченими законом засобами; визначення функціональної спрямованості діяльності слідчого, зокрема обґрунтовано, що слідчий у кримінальному провадженні реалізовує по суті дві кримінально-процесуальні функції - досудове розслідування та обвинувачення; визначення меж процесуальної самостійності слідчого, які сформульовано як певні обмеження самостійних прав слідчого при провадженні досудового розслідування і необхідність отримання відповідних рішень або погоджень прокурора, керівника органу досудового розслідування чи дозволу слідчого судді;

– дістало подальшого розвитку обґрунтування тези, що внутрішнє переконання слідчого це принципове положення, яке є підґрунтям формування його процесуальної самостійності у кримінальному провадженні; теза про необхідність передбачити у КПК України повноваження слідчого за кожною заявою чи повідомленням про кримінальне правопорушення виносити протягом

24 годин з моменту реєстрації такої заяви чи повідомлення вмотивоване рішення, а саме: постанову про внесення чи відмову у внесенні відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) про кримінальне правопорушення з обов'язковим повідомленням про це учасникам провадження, а також право зацікавлених осіб на оскарження факту незаконного початку кримінального провадження з подальшим вилученням даних з ЄРДР; обґрунтування необхідності окремого законодавчого закріплення обов'язку слідчого виносити вмотивоване рішення у вигляді постанови у випадку відмови в наданні доступу до матеріалів у порядку ст. 221 КПК України для забезпечення можливості її оскарження до слідчого судді, для чого передбачити у ст. 303 КПК України право на таке оскарження; теза про невиправдану практичну ускладненість порядку застосування такого заходу як особисте зобов'язання та запропоновано змінити його, наділивши слідчого правом самостійно своєю постановою застосовувати цей захід; обґрунтування необхідності законодавчого закріплення такого способу отримання доказів, як прийняття предметів, речей та документів, у випадку їх добровільного надання юридичними чи фізичними особами з власної ініціативи та їх долучення до матеріалів провадження в якості доказів за постановою слідчого, прокурора; теза про необхідність передбачити у КПК України право слідчого порушувати перед прокурором питання про притягнення працівників оперативних підрозділів до дисциплінарної відповідальності за неналежне виконання письмових доручень та вказівок слідчого, після чого прокурор звертається з відповідним поданням до керівника оперативного підрозділу; положення про необхідність надання слідчому права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності керівника органу досудового розслідування та надання цьому положенню нормативного закріплення шляхом внесення відповідних доповнень до параграфу 3 Глави 26 «Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування» КПК України; теза про необхідність законодавчого закріплення існуючої на практиці такої форми взаємодії слідчого і оперативних підрозділів, як створення та діяльність спільних слідчо-

оперативних груп з метою ефективного розслідування складних і великих за обсягом кримінальних проваджень, а також злочинів, що набули суспільного резонансу, або вчинених на території декількох адміністративно-територіальних одиниць України та інших держав.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Щодо основних положень і висновків, які містяться в дисертації, є сенс зазначити, що автор в першому розділі «Сучасний стан процесуального становища слідчого у кримінальному провадженні України» звертається до розгляду слідчого як суб'єкта кримінального провадження, його процесуального становища у сучасному кримінальному провадженні України, функціональної спрямованості його процесуальної діяльності.

Дисертант зазначає, що слідчий належить до групи суб'єктів провадження, які виконують функцію обвинувачення, входить до складу органів досудового розслідування та характеризується наступними ознаками: а) на нього покладається обов'язок провадження кримінально-процесуальних дій з розслідування кримінальних правопорушень; б) його діяльність носить публічно-правовий характер, оскільки він наділений державними повноваженнями; в) до нього пред'являється вимога незацікавленості в результатах кримінального провадження; г) для розмежування компетенції слідчих різних підрозділів органів досудового розслідування у кримінальному провадженні встановлюється підслідність; д) слідчий реалізує свої процесуальні повноваження лише на стадії досудового розслідування.

На підставі проведеного аналізу положень КПК України О.О. Кіпер констатує не досить чітку регламентацію процесуального становища слідчого, значне звуження його повноважень і обмеження самостійності у прийнятті процесуальних рішень, що на практиці призводить до затягування досудового слідства та його неефективності.

Розглядаючи «функціональну спрямованість діяльності слідчого у кримінальному провадженні, автором обґрунтовано, що слідчий у кримінальному провадженні реалізовує по суті дві кримінально-процесуальні

функції, які є процесуально сумісними та не порушують принципу змагальності, а саме досудове розслідування кримінальних правопорушень та обвинувачення.

Другий розділ «Процесуальна самостійність слідчого як основа його процесуального становища у кримінальному провадженні» складається з трьох підрозділів: «Сутність та значення процесуальної самостійності слідчого», «Зміст та межі процесуальної самостійності слідчого», «Роль процесуальної самостійності слідчого у всебічному, повному й неупередженому розслідуванні кримінального провадження», та присвячений дослідженню сутності та значення процесуальної самостійності слідчого у кримінальному провадженні, встановленню її змісту та меж, а також ролі у всебічному, повному й неупередженому розслідуванні кримінального провадження.

Дисертант робить висновок, що процесуальну самостійність слідчого слід розглядати як загальне положення досудового розслідування, характерні риси якого дозволяють відокремлювати її від процесуальної незалежності слідчого, та сформульовано власне визначення цього поняття. Доводиться, що значення процесуальної самостійності слідчого полягає в тому, що вона є неодмінною умовою ефективного, всебічного, повного та неупередженого розслідування, оскільки тільки процесуально самостійний слідчий здатний всебічно, повно та неупереджено встановити всі обставини кримінального провадження, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень, і тим самим, забезпечити виконання завдань кримінального провадження.

Доволі ґрунтовно О.О. Кіпер обстоює позицію, що зміст процесуальної самостійності слідчого складається з системи елементів, кожен з яких характеризує окрему частину (аспект) процесуальної самостійності слідчого, а вся їх сукупність являє собою визначену законом можливість і здатність слідчого одноособово і самостійно приймати рішення та вчиняти процесуальні дії при розслідуванні кримінальних правопорушень.

У опанованому дисертаційному дослідженні встановлено, що важливим елементом змісту процесуальної самостійності слідчого є його право відстоювати (захищати) свою процесуальну самостійність передбаченими КПК України засобами, зокрема шляхом: 1) оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора (ст. 311 КПК України); 2) звернення до керівника органу досудового розслідування у випадках відмови прокурора у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді. Крім того, встановлено доцільність розширення цього елементу шляхом надання на рівні закону слідчому можливості оскарження рішень, дій та бездіяльності керівника органу досудового розслідування. Встановлено, що межі процесуальної самостійності слідчого в КПК України чітко не визначено.

Автором пропонується під межами процесуальної самостійності слідчого розуміти певні обмеження самостійних повноважень слідчого при провадженні досудового розслідування з боку керівника органу досудового розслідування, прокурора, слідчого судді у випадках, передбачених КПК України.

Плідними з точки зору вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства можна назвати й пропозиції Олега Олександровича щодо необхідності надання слідчому можливість у разі визнання прокурором вищого рівня зазначених вказівок або доручень прокурора законними, самостійно відсторонитися від проведення досудового розслідування у цьому кримінальному провадженні шляхом подання рапорту про це керівнику органу досудового розслідування.

Досліджуючи роль процесуальної самостійності слідчого у всебічному, повному й неупередженому розслідуванні кримінального провадження, автор висвітлює всі елементи цієї, на думку автора, засади кримінального провадження.

Третій розділ «Проблеми реалізації та перспективи вдосконалення процесуальної самостійності слідчого у кримінальному провадженні України», який охоплює 4 підрозділи, є дуже насиченим з точки зору проблем, що підіймаються автором.

У підрозділі 3.1 «Внутрішнє переконання слідчого як підґрунтя його процесуальної самостійності» дисертант обстоює точку зору, що внутрішнє переконання слідчого слід розглядати як принципове положення, що складає підґрунтя для формування його процесуальної самостійності у кримінальному провадженні. У підрозділі 3.2 «Процесуальні повноваження слідчого як основний прояв його процесуальної самостійності» здійснено класифікацію повноважень слідчого за функціональним призначенням та проаналізовано основні самостійні повноваження слідчого щодо прийняття процесуальних рішень та проведення процесуальних дій. Встановлено існуючі недоліки правової регламентації повноважень слідчого та запропоновано внесення відповідних нормативних коректив.

У підрозділі 3.3 «Механізм взаємодії слідчого з прокурором та слідчим суддею, їх недоліки та шляхи вдосконалення» значна увага приділена дисертантом встановленню форми та порядку такої взаємодії, у зв'язку з чим аргументовано необхідність передбачити у КПК України: а) порядок офіційного отримання дозволу прокурора на проведення таких слідчих дій, як освідування, ексгумація трупа, контроль за вчиненням злочину наступним чином: слідчий звертається з клопотанням про проведення відповідної слідчої дії до прокурора, який невідкладно або протягом доби повинен його вирішити та винести відповідну постанову; б) механізм оскарження постанови про відмову прокурора у задоволенні клопотання слідчого до прокурора вищого рівня через керівника органу досудового розслідування; в) порядок ініціювання рішення прокурора про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування, про закриття кримінального провадження з відповідних підстав також шляхом подання відповідного клопотання слідчим, яке повинно бути розглянуте протягом трьох днів з моменту його подання; г) порядок отримання ухвали слідчого судді про примусове залучення особи для проведення медичної або психіатричної експертизи на досудовому розслідуванні аналогічно з правилами, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи; д) конкретизацію положення ст. 290 КПК України стосовно доручення прокурора

щодо відкриття матеріалів досудового розслідування, яке повинне бути надане лише у письмовій формі.

Грунтовному аналізу піддав дисертант проблемним питанням взаємодії слідчого з керівником органу досудового розслідування та оперативними підрозділами у підрозділі 3.4. При цьому обґрунтовується позиція про необхідність врегулювати процедуру отримання відповідного погодження керівника органу досудового розслідування на проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації шляхом звернення до нього з відповідною постановою, яка повинна бути розглянута протягом трьох днів.

Текст дисертації О.О. Кіпера оформлено відповідно до встановлених вимог, основні її положення достатньо повно відображені в авторефераті й наукових публікаціях. Дисертація відповідає спеціальності 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика, судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність».

Таким чином, аналіз дисертації дає підставу констатувати, що вона є цілісним і завершеним дослідженням актуальної для науки кримінального процесуального права проблеми – процесуальної самостійності слідчого. Сформульовані дисертантом наукові положення, висновки і пропозиції спрямовані на удосконалення чинного кримінального процесуального права, практики його реалізації у якісно нових умовах життя нашої держави та трансформації кримінального судочинства.

Зрозуміло, що не з усіма висновками і положеннями, що містяться в дисертації, можна погодитися і це стане предметом дискусії, але дисертантові не можна відмовити у розумінні піднятих ним проблем, послідовності та логіці їх дослідження, власного бачення щодо їх вирішення, толерантності щодо висловлених в літературі інших точок зору, а також простоти і чіткості викладу думок.

Разом з тим, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження О. О. Кіпера, необхідно відзначити, що воно містить положення, висновки і пропозиції, які мають дискусійний характер та вимагають додаткової аргументації.

1. На стор. 30-33 дисертації досліджується співвідношення таких понять, як «компетенція» та «повноваження». Такий підхід дисертанта слід визнати цілком виправданим, оскільки визначення сутності процесуального становища слідчого у кримінальному провадженні не можливо здійснити без встановлення змісту споріднених категорій, які використовуються дослідниками для його характеристики. Так, на думку автора, компетенція слідчого полягає у проведенні досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до його відання, що здійснюється з використанням державно-владних повноважень, якими його наділено, а повноваження слідчого визначаються обсягом наданих законом прав і обов'язків, його взаємовідносин із слідчим суддею і прокурором, керівником органу досудового розслідування, а також з оперативними підрозділами.

Проте у спеціальній юридичній літературі категорій «компетенція» розглядається також у кореляції з категорією «підслідність». При цьому, досліджуючи співвідношення цих понять, переважна більшість науковців схильні до їх сприйняття як частини і цілого. Однак викликає інтерес підхід законодавця до висвітлення цього питання. Так, для позначення сфери повноважень слідчого у КПК декілька разів використовується оборот «в межах компетенції» (ст. 3, частини 1, 7 ст. 25, ч. 5 ст. 246 КПК), що в цілому відповідає загальноприйнятому розумінню категорії «компетенція» у процесуальній науці. Однак у ч. 2 ст. 218 КПК законодавець чомусь суттєво звужує зміст цього поняття за обсягом, зводячи його фактично до підслідності. Під час захисту дисертації хотілося б почути точку зору дисертанта щодо його розуміння співвідношення цих категорій.

2. На відміну від КПК України 1960р., Кримінальний процесуальний кодекс України 2012р. не передбачає обов'язок слідчого виявляти причини і

умови, які сприяли вчиненню кримінального правопорушення, та у разі виявлення останніх вносити подання про вжиття заходів для усунення цих причин та умов. Чим, на думку дисертанта, може бути пояснена така новела КПК України? Та не вважаєте Ви за доцільним відновити вказану норму КПК України 1960р.?

3. Звернути увагу необхідно на окремі, дещо некоректні формулюванні, які використовує здобувач у роботі. Так, наприклад: 1) на стор. 25, автор вказує, що тільки органи досудового розслідування мають право ... застосовувати заходи забезпечення кримінального провадження, однак відповідно до ч. 1 ст. 132 КПК України заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються на підставі ухвали слідчого судді або суду, за винятком випадків, передбачених КПК; 2) на стор. 134 наголошується, що слідчий має повноваження щодо самостійного застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження, як тимчасове вилучення документів, що посвідчують користування спеціальним правом, разом із тим ст. 131 КПК України, яка встановлює вичерпний перелік заходів забезпечення кримінального провадження, такого заходу не передбачає.

4. Звичайно, питання про наявність оптимальної системи органів досудового розслідування не входить в предмет здійсненого дисертаційного дослідження. Однак цікаво було б почути думку дисертанта про доцільність (недоцільність): (1) створення єдиного органу досудового розслідування на зразок слідчих комітетів; (2) здійснення досудового розслідування органами Державної кримінально-виконавчої служби України, а також про ліквідацію чи існування органів податкової міліції з урахуванням прийнятого Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» № 1797-УІІ від 21.12.2016 р.

Загальні висновки:

1. Дисертація Кіпера Олега Олександровича «Процесуальна самостійність слідчого як гарантія всебічного, повного й неупередженого розслідування у кримінальному провадженні» є завершеною самостійною кваліфікаційною

науковою працею, що характеризується єдністю змісту, у який здійснено теоретичне узагальнення і вирішено наукове завдання, що полягало у отриманні нових наукових висновків щодо розкриття правових, теоретичних і прикладних проблем, пов'язаних із правовою регламентацією процесуальної самостійності слідчого у кримінальному провадженні.

2. Практичне значення дисертації полягає в тому, що результати дисертаційного дослідження О. О. Кіпера сприятимуть подальшому розвитку науки кримінального процесу, можуть бути використані при вдосконаленні чинного КПК, у правозастосовній практиці та навчальному процесі.

3. Дисертація «Процесуальна самостійність слідчого як гарантія всебічного, повного й неупередженого розслідування у кримінальному провадженні» та її автореферат цілком відповідають встановленим вимогам до кандидатських дисертацій, передбачених п. п. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів, що затверджений Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., а її автор – О. О. Кіпер заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика, судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність»

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ

Доцент кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
кандидат юридичних наук, доцент

А. Р. Туманянц

